

STANISLAV KOMÁREK

Mandaríni

STANISLAV KOMÁREK

Mandaríni

STANISLAV KOMÁREK

Mandaríni

(nepravidelný román)

**Host
Brno 2011**

*Mým přátelům Z. K., Z. N., Z. P. a J. S. (zde abecedně),
s nimiž jsem popisované doby společně prožíval.*

© Stanislav Komárek, 2007

Illustrations © Karel Stibral, 2007

© Host – vydavatelství, s. r. o., 2007, 2011 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7294-426-2

(Druhé, elektronické vydání. Formát PDF)

ISBN 978-80-7294-427-9

(Třetí, elektronické vydání. Formát ePub)

ISBN 978-80-7294-456-9

(Čtvrté, elektronické vydání. Formát PDF pro čtečky)

ISBN 978-80-7294-457-6

(Páté, elektronické vydání. Formát MobiPocket)

Motto 1: Mimořádné doby si žádají mimořádné prostředky.

Joseph Goebbels

Motto 2: Nebesa a země neznají humanitu po lidském způsobu, a tak s myriádami bytostí zacházejí jako s obětními psy ze slámy.

Tao-te-ťing

Kapitola 1

Bylo první září roku 1989 a hraniční přechod v Železné Rudě přejížděl ve své poněkud zestárlé škodovce Jindřich Krottenbacher. Zatímco východní Němci právě kvapem ujížděli ve svých trabantech a vartburzích ku Praze či už v houfech přelézali zeď západoněmeckého vyslanectví, vyjížděl náš hrdina na studijní pobyt. Poměry se valem uvolňovaly a práchnivějící komunistická moc už dva roky ve zvýšené míře povolala cesty na Západ, soukromníkům, pokud jim dárcem z druhé strany železné opony složil na účet nějaké devizy, institučníkům, pokud je nějaká západní instituce pozvala. PhDr. Jindřich Krottenbacher nebyl jen tak někdo, byť žil skryt jako polopouštní brouk potěmnik pod kamenem. Byl totiž sinolog a doktorand, či tehdejším žargonem „aspirant“ Kabinetu asijských studií Akademie nauk (KAS ČSAN). Tato zvláštní instituce, jejíž zkratka byla nečetnými zaměstnanci vyslovována jako „Kaz“ („Jdeš do Kazu?“) sídlila ve třech malých místnůstkách v Nerudově ulici. Do „Kazu“ se chodívalo zřídka. Jednak tam nebylo fyzicky místo pro všechny jeho pracovníky, a ti své činnosti vyvíjeli doma, jednak bylo pro aspiranty lepší pokud možno se neukazovat, aby nedostali nějaký nepříjemný úkol či neutrpěli jinou nečekanou buzeraci. „Maruško, nikdy se nic neuč, pak to nebudeš muset dělat,“ říkala Jindřichova pogramotná sousedka před léty své dospívající dceři. Za reálného socialismu, ba i poději, to byla rada penězi k nezaplacení.

Pracovníci kabinetu představovali roztodivnou směs jazykových géniů a nadšenců, zabubaných do nějaké obskurní východní problematiky a ochotných své práce činit téměř zadarmo a bez velké popularity, ale také bez velkého existenčního tlaku, rafinovaných ulejků, kteří s jakous takous znalostí čehosi asijského proplouvali životem a světem beze stopy jakékoli činnosti, a různých osob podivného určení, o nichž se spolupracovníci při čaji šeptem dohadovali, pro koho že pracují a za čí peníze si to po světě jezdí. Jako mnoho akademických ústavů tvořil KAS jakousi intelektuální zašívárnu a úběžiště, byť ne vždy příjemné. Atmosféra všeobecného tajemna, vágního čítí různých nepravostí, šuškáni a nekomunikace, posilovaná povahou doby, staropražskými zdmi a humanitní vzdělaností v odlehlých oborech, dostupovala v KAS ČSAN jednoho z lokálních vrcholů. Aspirant Krottenbacher se zabýval záležitostmi poněkud bizarní – svou dizertační práci psal o čínské, či lépe řečeno sino-mongolské verzi takzvané *Tajné kroniky Mongolů* (*Mongchol-un niuča tobčaan*, čínsky *Jüan čchao pi-š'*). Tato kapitální památka, zapsaná mongolsky, ale čínskými znaky, byla pro západní svět objevena ruským orientalistou a v Pekingu akreditovaným pravoslavným duchovním Palladiem Kafarovem kolem poloviny devatenáctého století. Fonetická podoba čínských znaků napodobuje mongolskou výslovnost jen zhruba, takže pro různé výklady jsou dveře doširoka otevřené. Naštěstí existuje mezi řádky originálu velmi stručný čínský výtah v podobě glos a ještě samostatný čínský překlad, který se ale s mongolskou verzí místy rozchází a vznikl asi přeložením jiného textu. Autor tohoto zvláštního díla není znám, někdy se soudí, že je napsal Šigi-Chutuchtu, adoptivní „mladší bratr“ Temüdzina-Čingischána, původně bohatě ustrojené dítě

z vysoce postavené rodiny, nalezené za podivných okolností v dobytém tatarském táboře Narat-Šitüen někdy kolem roku 1200. Čingischánova matka Höelün se ho ujala a vychovala ho a později se stal jakýmsi nejvyšším kronikářem říše – měl všechny události zapsat do „modré knihy“ a vytvořit tak závaznou verzi historie Mongolů. Spis mohl být hotov kolem roku 1240 a byl „tajný“ v tom smyslu, že si v něm mohli číst jen příslušníci vládnoucí mongolské dynastie. Už židovsko-perský učenec Rašíd ad-Dín si na počátku čtrnáctého století stěžoval, že do „tajné“ kroniky při svém psaní světových dějin nesměl nahlédnout a musel se spokojit s ústně tradovanými klepy. Tajná kronika byla pak přetištěna v obří encyklopedii mingského císaře Čcheng-cu (*Jung-le ta-tien*) v letech 1403–1407, většina exemplářů se ale v průběhu věků ztratila. Anonymní vydání čínského glosovaného resumé z roku 1847 se dostalo Kafarovovi do rukou, nadchlo jej a v roce 1872 se mu podařilo sehnat rukopisný opis celého textu. Zřejmě existovala i ryze mongolská verze celé knihy, z níž mongolští historikové ještě v sedmnáctém století čerpali, ale nebyla nikdy nalezena. Snílkové očekávají i verzi perskou někde v teheránských archivech. Tolik tedy o podivné životní náplni našeho hrdiny, který samozřejmě kromě čínštiny uměl i velmi slušně mongolsky.

Jak už tomu často u zájemců o jiné kultury bývá, vypadal náš hrdina svou vnější tvářností posunut jakoby trochu směrem k Mongolsku, alespoň široký a plochý obličej, na středoevropské poměry nezvyklý, a také rovné tmavé vlasy se tomu jevily nasvědčovat. S postavou to bylo horší – na Mongola byl trochu moc vysoký, málo podsaditý a chyběla mu i nejjásadnější adaptace jezdeckých národů – nohy do o. Byl ostatně Čech jako poleno, původem z Nového Strašecí a jeho

jediný německý předek, thunovský správce Julius Krottenbacher, se v moři slovanských chromozomů rozpustil jako lžíce soli v návesním rybníčku. To Jindřichova žena byla co do původu jiný kalibr – pocházela ze staroměstské měšťanské rodiny, nějak spřízněné s Rottovými, a poslední zbytky někdejšího lesku za mohutnými kádrovými skvrnami stále ještě dosko-mírávaly. Díky tomu bydlel náš hrdina ve starém a krásně zachovalém domě U Černého psa v nevelké postranní uličce Na Huntě nedaleko Havelského trhu. Byt zdělila jeho žena Zuzana po své babičce ještě před svatbou a náš protagonista se tak usadil na lokalitě, o níž by se mu jinak sotva zdálo – za komunistické éry se v tom ovšem nespátřovalo takové terno jako dnes a zvnějšku sešlá stavba měla i mnoho stinných stránek. Zuzana Krottenbacherová rozená Dušnicová byla žena pozoruhodná v mnoha ohledech. Ne tak krásou, byť vypadala úhledně, ale rozhodně ambicemi. Byla rovněž sinoložkou a rovněž aspirantkou „Kazu“. Tato skutečnost nemusí dnešního čtenáře zas až tak zarážet. Jev byl tehdy poměrně běžný už z toho důvodu, že za dlouhých stáží v zahraničí se opuštění a frustrování mladí mužové přimykali k první osobě příhodného pohlaví, která se namanula. Byla-li to navíc ještě Češka a spolužačka, bylo lze mluvit o velkém štěstí. Takto se také náš protagonista blíže, až niterně seznámil se svou budoucí ženou za ročního pobytu v Pekingu, prvního, který byl po letech čínsko – sovětského ochlazení vůbec možný, v roce 1983. V době, kdy reformy byly v naprostých začátcích a někteří Číňané si na bílého muže na ulici i nevěřicně sa-hali, byla zkušenost ročního pobývání poměrně drsná. Řada jiných mladých vědců té doby si jako živé suvenýry z předlouhých stáží v Sovětském svazu přivázela báryšni kyprých tvarů i duší, nadšené tím, jak

snadno se jim podařilo „probit okno do Evropy“. Ty nejpodnikavější se po získání českého občanství se zdrojem svého štěstí rozvedly a s plnou silou se zamilovaly do nějakého západního Němce či jiného rovnocenného objektu. Tam byla konečná. To ale jen tak mimochodem. Jindřich označoval svou ženu výrazem „vědma“, což v jeho případě nebylo výrazem respektu vůči osobě intuitivně nazírající věci skryté, ale spíše chabým pokusem posledních zbytků mačismu o náznak vzpoury. Zuzana, duší rozená reformátorka, ne-li kryptorevolucionářka, pracovala na ambiciózním projektu, týkajícím se možných souvislostí konfucianismu s evropským osvícenským absolutismem sedmnáctého a osmnáctého věku. Zdánlivě paradoxní souvislost obou jevů může ovšem skrývat reálné jádro a zprávy jezuitských misionářů o Číně, její státní organizaci a správě veřejných věcí se tehdy v Evropě velmi bedlivě četly. Na každý pád bylo téma neobvyklé a všechny v „Kazu“ udivovalo, že bylo vůbec povoleno. Díky všem těmto souvislostem měli Zuzana a Jindřich asijský kabinet v podstatě i doma a hranice mezi služebním a privátním byla naprosto pryč.

Nabídku studijního pobytu na sinologickém institutu univerzity v Mnichově přijal náš protagonista s radostí. Radost se měla táhnout celé čtyři měsíce, tedy od září do konce kalendářního roku. Ne že by snad na ústavu, řízeném profesorem Strangmüllem, někdo o *Tajné kronice Mongolů* něco bližšího věděl či se jí dokonce zaobíral, ale byla tam koneckonců pěkná a bohatá knihovna a hlavním cílem bylo v podstatě jednou vidět „Západ“. Tak tomu v popisované době, dnes už jen těžko představitelné, bylo všeobecně a západní instituce své východní kolegy s tímto cílem i zvaly a přihřívaly se u ohýnku dobročinnosti.

Zároveň mohli Západníci žasnout nad tím, že jejich východní rudí bratři sice působí trochu jako z šedesátých let a nemají doma video (tou dobou se v Čechách ještě říkalo „videomagnetofon“), ale také leccos vědí a ze země přece jen nežerou. U Jindřicha byla tato cesta vůbec krajně důležitá, protože „tábor míru a socialismu“ v životě neopustil. Nestačil žasnout, když projížděl napucovanými bavorskými vesnicemi s domy-hrady za mnoho stovek tisíc marek. I proplést se labyrintem mnichovských ulic nakonec nějak zvládl, byť mu stékal po zádech pot zřetelným čůrkem. Mnichovská univerzita zajistila i ubytování. Cosi jako studentské koleje sice také měla, ale Krottenbacher, koneckonců už žádný študák, měl dostat něco lepšího. Dosti daleko od univerzity, v Ober-Sendlingu, měl pronajatý pokojík ve vilce, která se zdála mít svá nejlepší léta už za sebou. Totéž platilo pro její majitelku a Jindřichovu bytnou, paní Albine Jakesch. Náš protagonista se cítil u této křepké sedmdesátnice jako doma — nebylo celkem divu: stařena pocházela z Mostu (Brüx) a Jindřich jí starou vlast neustále připomínal. Se stařeckou ulpívavostí a ambivalencí mu tu říkala, že proti němu, sympatickému mladíkovi, osobně nic nemá, ale ty český svině kdyby jí přišly do rukou..., tu se pokoušela mluvit česky, byť náš hrdina němčinu lámal obstojně. „Ty táty srály,“ ukazovala na jeden švestkový strom v zahradě, „a ty tu nesrály,“ představovala jiný, pozdnější. Jindy si vzpomněla, zda se ještě v Čechách zpívá písnička, jejíž název Jindřich pochytíl jako „Kchóle lóze“ a s trochou fantazie a jazykového násilí si upravil do němčiny jako „*Kohle lose*“. Opačný pořádek slov ho sice mátl, ale Podkrušnohorská pánev by něco s uhlím asociovala. Sice tušil, že nějaký hornický folklor před definitivním zprzněním komunistickou kulturou existoval, ale

z pochopitelných příčin takovéto písně neznal. „*Na von dem Apfel doch*,“ řekla Frau Jakesch na vysvětlenou – tak tedy „Koulelo se, koulelo“. I jinak bylo k poučení v domku dost příležitostí – majitelka měla, po svém už zemřelém manželovi, krom ledabylye ukrytého *Mein Kampf* i kompletní spisy Karla Maye, zčásti vázané v kůži (z čeho asi?, z grizzlyho?, z bizona? – některé svazky měly nápadně načervenalý odstín). Je jich hodně přes sedmdesát dílů a značná část v českém překladu nikdy nevyšla. Jindřich si říkal, že jen jejich ledabylé ruční opsání by při osmihodinové pracovní době muselo vystačit na většinu života – ten člověk musel psát jako stroj.

Kapitola 2

Bavorsko je ze všech německých zemí nejrázovitější, byť těžko říci, že nejpříjemnější. Začíná to už charakterem krajiny. Nepočítáme-li Alpy, tvoří větší část chladná a podmáčená náhorní rovina s četnými jezery a zejména rašeliništi, dnes pochopitelně zkultivovaná, ale přesto neobyčejně bohatá na mlhy, páry a déšť, nemohoucí uniknout z předalpského kotle. Počasí, kouzlicí zejména nádherné západy a východy slunce s nezvyklou konfigurací barev, je sice vynikající pro romantickou krajinomalbu, která v Mnichově velmi kvetla, lidem zvyklým na jiné typy klimatu je však často nepříjemné. Vězni koncentráku v Dachau se domnívali, že lágr založený uprostřed mlhavé bažiny Dachauer Moos byl do tohoto kraje situován s obzvláštní zlovolností za účelem týrání osazenstva, pravda však bude asi poněkud méně rafinovaná a levný pozemek se tehdy hodil. Bavorská mentalita má zajisté některé styčné body s českou, je však otázka, zda obě nevznikly poněmčením, respektive poslovanštěním původních Keltů. V zemi Bajuvarů se pestře proplétá brutalita se skalním katolickým konzervatismem, vzájemným lstivým šmírováním a denunciací, mystické a věstecké nadšení s uměleckými ambicemi a pivními pitkami – tyče chmelnic jsou ostatně významnou krajinnou dominantou. K Bavorsku nedílně patří podivní vizionáři typu prorokujícího mlynářského chasníka Mühlhiasla z počátku devatenáctého století či stigmaty obdařené venkovanky Therese Neu-

mannové, která údajně po mnoho let nejedla a byla cílem poutí ze širokého okolí. Temnou variantou obdobného typu vizí byl navštěvován i nejvýznamnější Bavor všech dob Heinrich Himmler (v překladu cosi jako „Nebesník“), syn učitele náboženství v mnichovské královské rodině, drůbežář, masový vrah od psacího stolu, nadšený archeolog a organizátor výzkumů SS i miláček dam z kanceláří na říšském ministerstvu vnitra – každé dával osobně k narozeninám kytičku, a dokud byla jaká čokoláda, i bonboniéru. Také Hitler, narozený ostatně hned na druhém břehu Innu, byl nejúspěšnější právě v kumštýřském Mnichově. Rovněž Wittelsbachové, bavorská královská rodina, neustále křížení nejužší povolenou příbuzenskou plemenitbou s rakouskými Habsburky, stojí za podrobnější zmínku: vesměs inteligentní, uměnímilovní, ale těžce „ujetí“. V málokteré královské i nekrálovské rodině bylo tolik talentovaných psychopatů. Zvláště mezi nimi vyniká Ludvík II. Bavorský, stavitel obludných romantických zámků i přízračné nové mnichovské radnice a štědrý podporovatel Richarda Wagnera. Velké výdaje vedly k dluhům, ztrátě samostatnosti ve prospěch Pruska a snad i k Ludvíkově mysteriózní smrti v Starnberském jezeře – roduvěrní Bavoři podnes přísahají, že byl Prusy zavražděn. I bavorská kuchyně stojí za zmínku – k tuplákům piva se požívají pochoutky tak těžké – příslušné německé slovo je *deftig* – a podle dnešních pojmů nezdravé, že jen zrak přechází – vazké smetanové omáčky jen kanou z kompaktních bavorských knedlíků bez jediné vzduchové bublinky.

Náš protagonista si prohlédl postupně celé centrum Mnichova a jeho památky, vloudil se, většinou zdarma, do všech obrazáren a muzeí a popřál si i několik káv, piv a opékaných buřtů v místních pohostinstvích.

Jako správný šetřilek se snažil z minimalistického přidělu peněz i něco uspořit a většinou jedl potraviny přivezené z domova, při příjezdu naplňující celý kufr. Protože jeho výjezdní doložka byla vícenásobná, podnikl i několik málo cest zpět do Prahy, zásobovacích i rodinně-udržovacích. Podzim je v Bavořích nejhezčím obdobím roku, byť v Mnichově nastal *Oktoberfest*, slavnost spojená s neuvěřitelnými pijáckými orgiemi v krčmách i stanech, k níž se sjíždí publikum z celého Německa, ba i ze zámoří – obzvlášť břichatí štamgasti zde mají ve stolech vykrojené speciální výřezy pro svůj teřich. V posledních fázích bylo město pokryto opilci a zvratky a policejní hlídky s německými ovčáky, posledními reprezentanty německé věrnosti a poslušnosti, stěží udržely jakýs takýs pořádek. Na hlavní budově univerzity, kolem níž pravidelně chodil, uviděl jednoho dne velký poutač, že se zde pořádá konference s názvem *Leben und Werk von Konrad Lorenz – eine Herausforderung für Heute*. O Konradu Lorenzovi, známém etologovi, sice kdysi cosi četl, ale krom nějakých podrobností s divokými husami zase vše vytěsnil. Nebylo kam spěchat, a tak se rozhodl, že si exotickou podívanou chvílku užije. Nálada ve velké aule byla emočně vzbitá, takhle nějak si představoval sovětské stranické sjezdy těsně po projevu soudruha Stalina. Z programu a vyvěšených plakátů pochopil, že se jedná o tryznu za osobu už mrtvou, byť teprve krátce – že Lorenz zemřel koncem ledna téhož roku, v Československu pochopitelně nehlásili. V mezičase stačili věrní žáci nebrat dech a shromáždění do podzimu zorganizovat. Je obecně těžko soudit, proč někteří myslitelé či umělci své věrné do té míry nadchávají a jiné do té míry dráždí jako třeba Lorenz či z jiné branže Heidegger nebo zmíněný už Wagner. Jindřich přišel právě k nejlepšímu – jakéhosi vídeňského his-

torika, který chvíli mluvil o tom, že je pravděpodobné, že Lorenz v Poznani v roce 1943 psychologicky testoval polsko-německé míšence, kolik v nich zbylo germánského elementu a zda budou schopni poněmčení, mistrovi učedníci téměř vynášeli v zubech. Náš protagonista, za celý život nezvyklý jakékoli skutečné kontroverzi, byl téměř poděšen, ač ten, na koho se útočilo, nebyl on sám. Diskuse hrozila přerůst každou chvíli ve rvačku, učené nadávky padaly s neuvěřitelnou hustotou a jen díky duchapřítomnosti předsedy, který vyhlásil přestávku, se předešlo nejhoršímu. Pánové a několik málo dam se rozptýlili do houfků kolem podávané kávy a Jindřich, věren principům své země, si také nechal jeden šálek nalít, ač mu samozřejmě chyběla konferenční visačka se jménem. Nejvíce posluchačů se tísnilo kolem dosud energicky vypadajícího staříka, nesoucího jmenovku „Stillfried von Graube, Köln“. „Samozřejmě že jeho členství ve straně bylo čistě formální,“ vykládal nadšeným posluchačům, „on byl lišák mazaný, náš Konrad... V zajetí v Arménii jsem u něj dělal lapiducha, když tam ordinoval, ach, Konrad byl jako můj vlastní otec, na jedné matraci jsme spali... Když sehnal něco k jídlu, hned mi z toho dával... To víte, Rusové nás mořili hlady, mysleli, že nás zlomí, ale netušili, že co nás nezabije, to nás posílí... Jednou Konrad ulovil stepní káni, jen tak, do smyčky, jindy zase pořádného hada. Když jsem to nechtěl jíst, říkal: ‚Frídy, Frídy, to jsi chlap? Takhle mi tady zajdeš.‘ I mouchy chytal okolo latrín a říkával: ‚Protein jako protein...‘ Nu všechno jsme to přežili, ještě knihu tam napsal, tak velký člověk už se nenarodí... Na své klinice jsem dělával každý týden po třicet let, vždycky v úterý, Hodinu Konrada Lorenze – všichni, od uklízeček po sekundáře, se shromáždili do vstupní haly, já u Jeho

obrázku zapálil svíčku a předčítal nahlas Fausta – toho měl Konrad nejraději a znal ho celého nazpaměť... Byla to velká doba.“ Amen, dodal si Jindřich pro sebe nakonec. Všichni zmlkli. K von Graubemu přistoupil člověk zhruba Krottenbacherova věku, značně olysalý, s plnovousem a formálním proužkovaným oblekem s kravatou, byť zřejmě šitým na postavu poněkud menší. Ptal se staříka na nějakou podrobnost a ten mu ji s gustem a do detailu vysvětloval, Jindřicha však zaujal podivný akcent neznámého. Vrhł pohled na jmenovku, kde stálo: „Stanislaus Komarek, Wien“. Že by snad bratr Čech, byť neobratně zamaskovaný? V Jindřichovi se svářely dvě protichůdné tendence – na jedné straně mu na „oddělení pro zvláštní úkoly“ kladli na srdce, aby se s českými emigranty pokud možno vůbec neseťkal, a pokud, aby o tom učinil důkladné hlášení, na druhé straně jím zmítala zvědavost, jakže tu vlastně žijí – tenhle pod mostem evidentně nedodýchal. Po chvíli, když věc s von Graubem už vyřídili, si dodal odvahy a německy se opatrně krajana zeptal, zda snad nemá české předky. Ten mu sice česky odpověděl, že je tu teprve osm let, cizokrajný přízvuk však měl i v původní mateřštině. Dali se do hovoru a vedli obvyklé, zpočátku opatrné a posléze silně antikomunistické řeči, prokládané v závěrečné fázi mnoha silnými mnichovskými pivy, na něž Komárek, chtěje se vytáhnout před ještě větším chudákem, Krottenbachera pozval. Vykládal i co si o konzumním teroru a o tom, jak se jeho kolegové mezi sebou soudí, ale to náš hrdina nevnímal, protože dosud netušil, o čem je řeč. V pozdní fázi opilosti si vzal Komárek telefonní číslo k paní Jakesch a nabídl, že za pár dní jede s několika přáteli na festival české exilové kultury do Vratislavi a rádi vezmou Jindřicha s sebou. Ovšem přes NDR a kus Polska pojedou, nikoli

po přímé spojnici Vídeň-Vratislav, jak by se slušelo za normálních okolností – tak také s nimi může i Jindřich s pouhým pasem a bez zvláštní doložky. Silně opojen ležákem i dobrodružnými perspektivami vrátil se Jindřich za pozdní noci domů. Mongolové neutě-
čou.

Kapitola 3

O to horší bylo ráno s procitnutím do běžné reality i běžných obav. Jakému čertu to podává prst, co když se celá akce donese bdělému oku strany? Nemá chlastat a zaplétat se do konspirací, z nichž nemůže nic dobrého pojit. Hlava strašlivým způsobem bolela, imperialistické mnohastupňové dryáky se nedaly s domácí desítkou porovnat. V kuchyni si nechal od své bytné překapat ďábelsky silnou kávu, vypil ji, nicméně to mnoho nepomohlo. Potupně zalezl zpátky do pokojíku a na hlavu si uvázal ručník namočený pod vodovodem. Ach. Chtělo by to nějakou lehkou četbu, jen tak pro pobavení. Začal prohlížet hřbety Mayových sebraných spisů a hledal něco pro duševní rozcvičení. Německy četl sice trochu s námahou, ale May není Thomas Mann a k tréninku se hodí. Řadu titulů vůbec neznal a už se chystal, že se raději trochu prospí, když tu padl jeho zrak na román s názvem *Im Schatten des Böhmerwaldes*, česky cosi jako „Ve stínu šumavských hvozdů“. Otevřel knihu a četl:

Když jsem v Řezně v roce 18++ odevzdal svému nakladateli rukopis, obsahující vyprávění o mých cestách Orientem, začala mi být stará vlast, spořádaná, úpravná a, nebojím se to říci, trochu fádni, pomalu těsnou. Do odplutí mé lodi přes Atlantik zbývaly ještě asi tři měsíce a mně, sice zase umytému, oholenému a „zcivilizovanému“ novým oblekem, přece jen nestačilo sedět v hotelové restauraci, popíjet s přáteli a známými kávu

a hrát kulečník či kuželky. I Ríhovi, mému arabskému hřebci, daru nezapomenutelného Muhammada Amína, byla stáj na obtíž a nejlepší seno mu bylo jen chabou náhražkou řídké trávy a vonných bylin jeho rodných šarmárských plání. Jednoho dne, kdy už byly všechny obchodní věci vyřízeny – i chudý spisovatel musí dbát na to, aby nezemřel hlady –, jsem nechal většinu svých zavazadel v úschově hostinskému a chystal se na cestu. Dobrý Maier těžko potlačil údiv a div nevykřikl: „Herr Karl, vy ani chvíli neposedíte! Kam jste si to namířil? Kam vás to zase všichni rohatí nesou? Vždyť já tu o vás budu umírat strachy!“ a tlusté břicho se mu třáslo nepřetvářeným dojetím. „Milý Maiere, jenom si tak trošku vyjedu do příhraničních hvozdů, přes Cham do Waldmünchenu, a možná i do Čech, vždyť léto teprve začíná a sedět v té vaší zatracené putyce, i když ji mám rád, to není moje gusto!“ „Nu, jen na sebe dejte pozor, nebyl byste první ani poslední, co se z Bagdádu ve zdraví vrátil a pak si srazil ve Zlámané Lhotě vaz! To byste přece starému Maierovi nemohl udělat, vždyť tu o vás pečuju jako vlastní matka!“ „Nu, vlastní matka by jistě nepřipálila ta míchaná vajíčka k snídani, ale nic se nebojte, za pár dnů jsem zase u vás,“ řekl jsem a pobídl Ríha k poklusu. Cesta mne vedla nejdříve rovinou a výběžky Bavorského lesa, až za Chamem se krajina začínala zřetelně zvedat a nocleh ve Waldmünchenu, malém podhorském hnízdě, už by všichni jistě označili jako nepohodlný, ale romantický. Ještě za ranního šera, doprovázen jen zpěvem kosů, jsem osedlal svého věrného hřebce a vyrazil podél Černého potoka (Schwarzbach) do hor. Už temný a nevládný Šibeniční vrch (Galgenberg), rýsující se v mlhách po pravé ruce, byl připomínkou, že opouštím civilizované končiny a pouštím se do kraje, který si možná nezadá s divočejšími částmi kurdských hor či Šar Dagu. I čeledín ve waldmünchenském

hostinci mne včera zrazoval od cesty k hranicím, přicházím prý do kraje drsných horalů, podloudníků a zlodějů dobytka a můj kuň by se mohl někomu z nich snadno zalíbit. Místo odpovědi jsem mu ukázal své zbraně, ale podomek se nedal: prý proti ráně nožem zezadu stejně nejsou mnoho platné a navíc rakouské úřady přísně trestají jejich veřejné nošení jako nedovolené ozbrojování. Nerad se hádám a už jsem mu neodpověděl, ale o to víc mne zajímalo, jak údolí vypadá dál a na jaké lidi tam přinatrefím. Zkušenost mne naučila, že nejdrsnější Kurd či Černohorec, o nichž by cestující přísahal, že jsou to loupežníci, se nakonec ukáže být chlapíkem se zlatým srdcem. Pěšinka kolem potoka se postupně zužovala a chvílemi nezbyvalo, než jet kamenitým korytem. I údolí samo bylo stále užší, rokle temnější a Ríh, zvyklý na volné, otevřené prostory, byl nesvůj, pofrkával a stříhal ušima a několikrát jsem ho musel uklidňovat. Obrovské buky, kleny a jedle, jichž se po staletí nedotkla sekyra, se zčásti proplétaly svými sukovitými větvemi, z nichž visely girlandy mechů a lišejníků, z části ležely pod mechovým hávem na zemi, odumřelé a práchnivé. Ač slunce už začalo vystupovat nad obzor, zahoukala nedaleko v jednom z bočních údolí, nepochybně už na rakouské straně, zapomenutá sova. Sova v tuhle denní dobu? I její hlas, chraplavý a zastřený, se nijak nepodobal veselému volání zdejších sůviček. Údolí bylo pusté a samozřejmě nestálo rakouským úřadům ani za to, aby tu zřídily celnici. Od koho taky vybírat clo na místech, kde se poutník prodere mezi roštím a balvanem jen s vypětím všech sil? Jenom bláznovi by tu napadlo převážet nějaké zboží. Jenom bláznovi? Není právě tohle ideální terén pro podloudníky, kteří se chtějí všem poplatkům vyhnout? Uvážal jsem Ríha k jednomu z javorů a plížil se, ozbrojen jen henryovkou, oním bočním údolíčkem, z něhož se ozvalo podezřelé zahou-

kání. Ani ne po pěti minutách se strží rozlehl ohlušující výstřel. Rakouská armádní puška, poznal jsem neomylně. Opatrnost byla tedy více než na místě! Zpoza balvanu, za nímž jsem se ukryl, jsem uviděl komisaře rakouské finanční stráže v uniformě, jak se zoufale snaží krýt za kmenem věkovitého buku. Zřejmě to byl on, kdo vystřelil, ale dva bradatí pobudové v usmolených hadrech, ozbrojení pytláckými flintami s upilovanou hlavní, se už k němu blížili na doraz a jeho konec měl být dílem dvou tří vteřin. Nebylo lze váhat ani sekundu, byť jsem musel vycházet z toho, že finanční úředník je v právu a umolousaní desperáti jsou sprostí vrazi. Houkly dvě rány a zbojníci se skáceli s prostřelenými hlavami do spadaneho listí. Ač se životy i největších padouchů vždy snažím šetřit, protože i duše nejtemnější má otevřenu cestu k nápravě a nebeské blaženosti, zde nebylo zbylí, měl-li jsem jejich vyhlédnutou oběť ještě zachránit. Zde nebyly ohledy vskutku na místě. Rychle jsem doběhl ke stromu, za nímž se skrýval jejich protihráč. Byl zcela vysílený z hrůzné příhody i jejího nečekaného rozuzlení, ale nezraněn. Když trochu přišel k sobě, začal mi děkovat za svou záchranu a také se mi představil: „Jsem komisař finanční stráže Josef Němec (Joseph Niemetz) a nebýt vás, jistě by mne ti chlapi dostali! Jsou to pašeráci šňupavého tabáku z Bavor a dávno jsem na ně měl políčeno. Teď jsem je překvapil a namísto útěku by byli se mnou zúčtovali. Mnozí zdejší horalé se neštítí ničeho, i dobytek přes hranice přehánějí v celých stádech. Je tu těžká služba...“ Teprve teď jsem si všiml dvou velikých, také ušmudlaných tlumoků, ležících opodál na zemi. Němec otevřel jeden z nich a nabral do hrsti rezaový, ostře vonící prášek. „Brisil, šňupavý tabák z Brazílie, touha všech zdejších osadníků, a neproclený prý účinkuje víc...“ Hořce se usmál. Vytáhl jsem z kapsy dva doutníky a nabídl mu jeden. „Jak vám mám říkat?“

zeptal se, když jsme pokuřovali. „Stačí Karl,“ odpověděl jsem – jména, pod nimiž jsem byl znám na americkém severozápadě či v roklinách Balkánu, by mu stejně nic neříkala. Ten chlapík se mi líbil. Poctivý, statečný, bíd- ně placený úředník na ztracené vartě, předčasně zestár- lý čtyřicátník, nosící denně svou kůži na trh pro pár zla- tých z celních poplatků, které rakouský císař snadno utratí a nikdy se nedoví, kdo pro ně riskoval život. V ne- záludných bleděmodrých očích se zračilo odhodlání a služební horlivost – v tomto nekomplikovaném muži bylo možno si číst jako v obrázkové knize. Když jsme ještě trochu pohovořili, nedal jinou, než že u něho a je- ho rodiny musím být pár dní hostem. Takovéto pozvání nebylo možno ani zde odmítnout a například pouštní beduín by smyl podobnou urážku jen krví. Oba pobudy jsme v lese zanechali i s jejich kontrabandem – však oni je jejich komplicové jistě dříve či později najdou.

Cestou do městečka Klenci (Klentsch), kde Němec bydlel, jsme mluvili o všem možném. Ukázalo se, že náš milý komisař je u rakouského eráru velmi špatně za- psán. V podstatě nebylo divu. On i jeho žena byli nadše- nými členy hnutí místních „vlastenců“, kteří se snažili znovu zavést používání českého jazyka a tajně by rádi způsobili i odtržení Českého království od Rakouska, ale o tom se neodvážili veřejně ani špitnout. Na rozdíl od balkánských tajných spolků byla jejich organizace v zásadě veřejná, dílem proto, že by ji zdejší policie jistě v krátkosti vyčenichala, dílem proto, že by ji při své po- vídavosti, ba užvaněnosti jistě brzy sami prozradili. Če- chové jsou však v mnoha rysech příliš podobní nám Němcům: nemají ušlechtilou svobodomyšlnost rudo- kožců ani divokou a nevypočitatelnou nespoutanost Škipetarů, a proto měl jejich boj vždy jen povahu tiché- ho reptání u sklenice piva. Položit za svobodu své živo- ty, tak jako bědní horalé v roklinách balkánských pohoří,

nechtějí ani nedovedou. Komisař, jehož jméno jakoby na posměch znamenalo právě „Němce“, se radoval jako dítě, když jsem s ním začal hovořit v českém jazyce. Neskrblil obdivem, že v mé řeči není ani stopa po cizím přízvuku a že mluvím lépe a uhlazeněji než mnohý Čech rodilý. Jeho radost se nijak nezmenšila, když jsem mu řekl, že tímto jazykem, který mi trochu usnadnil pozdější učení se srbštině a polštině, mluvím už od dětství – má rodná ves leží jen kousíček od českých hranic a doma jsme měli dokonce starý, krásně ilustrovaný, česky tištěný herbář.

Když jsme se prodrali lesními houštinami a uviděli první louky a políčka, nabídl mi bodrý komisař, že bych se mohl blíže porozhlédnout po celých Čechách – jeho žena odjíždí za několik dní do Prahy (Prag) a toto město se stovkou zlatých věží mne jistě nadchne, byť bych nebyl českým patriotem. Vše se přiházelo jako už tolikrát v mém životě – z vyjížd'ky na pár dnů už se opět vyvíjela dlouhá a dobrodružná cesta, byť snad kratší než ta, z níž jsem se právě vrátil. Úhledný domeček, v němž komisař bydlel, stál malý kousek od radnice: většina domků sice nevykazovala úpravnost a milou čistotu našich německých osad, ale přece se jevily některé domky poukazovat na zámožnou solidnost, ba i blahobyť. Komisařova žena se služkou a celý chumel dětí nás uvítaly hned na zápraží, jen se z Němcova přerývaného vyprávění dozvěděly, co se stalo a jak byl jejich živitel blízek jisté smrti. „To je moje manželka Barbara a toto je pan Karl, můj zachránce,“ představil nás Němec. Ač jsem nehnul ani brvou a odříkával zdvořilosti na uvítanou, přejel mi po zádech mráz. Tak jako v zátylku ucítíme pohled levharta či černé mamby, i když je nemáme přímo v zorném poli, cosi mnou otrásl a má obezřetnost se vystupňovala na nejvyšší míru. Můj instinkt, který mne tolikrát zachránil v savanách i pralesích a za nějž

jsem svému Tvůrci v pokoře vděčný, mne varoval se vši naléhavostí. Tato podle všech pravidel estetické vědy krásná a v poměru ke svému manželovi velmi mladá žena se v sobě navzdory přívětivým, ba podbízivým gestům zdála mít něco temného, ba démonického a její vilné pohledy se mi propalovaly až na samo dno duše. Měl jsem pocit, snad mylný, že jsem tuhle tvář už někdy viděl, a to za okolností pro mne velmi nepříznivých. Podaří se mi rozpomenout se? Právě za přílišnou krásou a dokonalostí se často skrývá úklad a na dně nejnádhernějších květů se mísí cukrová šťáva s jedem, někdy i smrtelným. Bylo by však hrubou nevychovaností, ba přímo hulvátstvím na základě neurčitého pocitu dát průchod projevům nepřátelství v domě, kde jsem byl takto srdečně přijat, byť snad jen naoko. Je však třeba být ve střehu – vhodné propojení důvěry a opatrnosti mi dalo přežít i tam, odkud se mnoho jiných cestujících nikdy nevrátilo.

Po sytém a pečlivě servírovaném obědě hrála paní domu na fortepiano, které překvapivě v domečku také stálo, a hovořili jsme o literatuře, umění, ba opatrně i o politice. Můj přítel Alexander Bach, jemuž jsem kdysi prokázal malou službičku a který to teď dotáhl ve vídeňské administrativě věru daleko, mne sice vždycky varoval, abych s Čechy, Maďary či Poláky politické debaty nevedl, ale nemohl jsem si pomoci. Mezi naříkáním na poměry padlo znovu pozvání jet s paní domu nejdříve dostavníkem z Domažlic (Taus) do Plzně (Pilsen) a odtud pak nedávno postavenou železnicí do Prahy. Přivolil jsem, ač jsem tušil, že z celé věci vzejdou i obtíže a že možná svůj parník v Hamburku zmeškám. Na noc jsem se v přiděleném pokojíku, čistém a úpravném, raději zamkl zevnitř.

Druhého dne ráno jsem se vyšel trochu projít a porozhlédnout po městečku. Byl krásný letní den, na nebi

se míhaly vlaštovky a rozmarýny za okny některých, pečlivěji vedených domků začínaly vonět. V nevelkém rybníčku kousek od kostela, mělkém a napůl vyschlém, se brouzdaly děti a vesele si hrály. Jeden blondatý klučina v záplatované, ale čisté košilce, se zvědavě zadíval na obě mé pušky, a jako bych byl jeho starý známý, pustil se se mnou do řeči. „A kde tu bydlíš, strejdo?“ ptal se. Po mé odpovědi, že u komisaře Němce, řekl, že jej tu všichni znají a váží si ho, že je velmi hodný, ale na pašeráky a jiné zlé lidi naopak tuze přísný. Zvědavost mi nedala a zeptal jsem se, zda chlapec zná i jeho paní. Ten přitlumil hlas a zašeptal: „Paní komisarka je pěkná potvora...“ Na mou otázku, co tím myslí, řekl: „Nevím, ale maminka to často říká.“ Dále mi vyprávěl, jak se dobře učí a že pan učitel pro něho má jenom samou chválu. „To bys chtěl jít studovat a být jednou také finančním úředníkem jako pan Němec?“ zeptal jsem se ho. „Ó ne, já bych chtěl být velebným pánem,“ uklouzlo mu. „A jak ti říkají?“ „Já jsem Šimůnek Baarů a tohle jsou Hanýžka a Martínek, moji kamarádi...“

Náš protagonista zhnuseně odložil nejapnou vyprávěnkou, plnou časových distorzí a historických nesmyslů, a pomyslel si, že May, hnaný existenční nouzí, tahal své příběhy třetí cenové skupiny doslova až z paty. Věru se nedivil, že tohle veledílo nikdo nikdy nepřeložil a mnohá další rovněž ne. Leč mayovky jsou jako nekvalitní pervitin – sice nevratně poškozují duši, na druhé straně vyvolávají už po pár stránkách fatální závislost. Přeskočil asi do čtvrtiny svazku a začel se do nové kapitoly:

Město Plzeň je poněkud ospalé a představa čtyř dnů, které tu paní Barbara chtěla trávit, mne věru nenadchla. Zdejší slavné pivo mi oproti drážďanskému připadalo

příliš hořké a nově založený strojírenský podnik barona Skody lákal do města spousty nuzáků, kteří ale většinou žádné řemeslo neuměli a končili někde pod mostem. Bloumal jsem ulicemi a pomalu litoval, že jsem se nechal k podobné vyjízdě vůbec zlákat. Moje spolucestovatelka mi řekla, že zde má „něco neodkladného k vyřízení“ a že si plzeňské pamětihodnosti mám prohlédnout sám. Právě jsem zvenčí obhlížel nepříliš zajímavou gotickou katedrálu, když tu náhle jsem koutkem oka zahlédl tvář, již jsem poznal okamžitě. Je to možné? Alí Tefík, padouch až k samému dnu své černé duše, poturčený ostrovní Řek a kdysi důvěrník a donašeč mosulského paši, Alí Tefík zde? To jej tedy moje kulka tehdy na Tigridu přece jen minula a s ďábelskou rafinovaností se potopil a předstíral smrt. Tento muž, schopný nejhorší špatnosti, se věnoval i vyzvědačství a vždy jsem marně přemýšlel, proč člověk tak nesporné inteligence a jazykového talentu dává své nadání do služeb nejtemnější moci a dosti značné odměny svých zrad prohýří v opiových doupatech a nejzpuštějších brlozích, o nichž se pero zpěčuje psát. Jeho život se potácel mezi vězením a palácem a mnohokrát visel na nitce. Nebyl jsem jediný, kdo s ním měl ještě nevyřízené účty. Když jsem se trochu vzpamatoval z nenadálého objevu, začal jsem ho nenápadně sledovat. Bylo mou výhodou, že právě tak, jako jsem jej tady neočekával já, nečekal ani on mne. Bylo nutno tento náskok ihned využít. Oblečený do evropských šatů a oholený se příliš nelišil od průměrného Němce nebo Čecha: tak jako mnoho Řeků z ostrovů byl poměrně světlý, s hnědými vlasy a zelenýma očima. Ty ale právě nebyly vidět, neboť na nich měl nasazeny tmavé brýle. Byl-li takto těžko k poznání, bránila ovšem tmavá skla ve výhledu i jemu a brzy jsem odložil počáteční přehnanou opatrnost. Hanebník došel až ke kavárně „U Zlaté studně“ a posadil se do její

venkovní zahrádky. Kryt větvořím oleandrů, které v zelených soudcích lemovaly prostranství s venkovními stolečky, jsem se nenápadně připlížil, protože kvůli vonavému šálku kávy dalekou cestu do Plzně jistě nevážil – natolik jsem Alího Tefíka už znal. Perfektní němčinou si objednal svůj nápoj a čekal – na první pohled lhostejně, ale přímo jsem cítil jeho napětí, ba divokou netrpělivost. Pak jsem však ve svém úkrytu zažil takové překvapení, že jsem div nevykřikl – ano, byla to ona, Barbara, kdo za ním přišel, jako by na dostaveníčko při šálku moka. Ač se o milostném životě této ženy, která prý byla nemanželskou dcerou z vysokých aristokratických kruhů, vyprávělo ledaco, důvod setkání byl jistě jiný – nízké chťiče mého protihráče nacházely uspokojení na zcela jiných místech a tady věřil tučnou odměnu svých chleboďárců. Jenže za co? Mé znepokojení ještě vzrostlo, když jsem zaslechl, v jakém jazyce rozprávějí – byl to nejvulgárnější zločinecký žargon neblaze proslulé pražské čtvrti St. Dimitri, k nepoznání překroucená směs slov z různých východních jazyků, jako by záměrně vymyšlená ke krytí nepravostí. Odkud tuhle řeč mohla znát? Ač se nemohli domnívat, že jim zde někdo rozumí, hovořili mimořádně opatrně a tiše a v hluku kavárenských hostů jsem zaslechl jen „...ať si objednají“ a „Fuád Paša“. Celé setkání trvalo sotva pět minut a nebyl jsem z toho moudrý. Fuáda Pašu, vyššího úředníka ministerstva války při Vysoké portě, jsem pochopitelně znal, od svého zdejšího nahaněče se vlastně nelišil povahou, jen větší opatrností a úřední hodností, ale co že si mají objednat? Les otazníků houstl, navíc mi Alí Tefík se svou příslovečnou obratností při odchodu proklouzl a nepodařilo se mi ani vypátrat, kde tu bydlí. Čtenář jistě pochopí, že jsem toho večera nemohl dlouho usnout.

Jindřich, hnán perverzní zvědavostí, nalistoval další stranu kdesi v poslední čtvrtině braku.

Seděl jsem v salonu pražského nakladatele Pospíšila (Pospieschill), bohatě, solidně, byť ne zcela vkusně zařízeném. Zapálili jsme si doutníky a nenuceně hovořili o všem možném, zejména pak o obchodních věcech, které stejnou měrou zajímají spisovatele jako nakladatele. „Jsou zlé doby, Herr Karl,“ řekl můj hostitel. „Lidé si obvykle myslí, že největší trampotou nakladatelovou je nedostatek ochotných či dostatečně zámožných čtenářů, kteří by si jeho knihy mohli koupit, ale skutečný problém leží jinde. Není dost opravdu dobrých knih, které by se daly vydávat. Arciť že ti naši pisálkové občas něco nasmolí, ani nestačím ty jejich rukopisy pročitat, ale je to bída s nouzí. Ještě snad tak nějaké verše od Boleslava Jablonského...“ Ten dobrý muž měl naprostou pravdu. Věděl jsem stejně dobře jako on, že problém netkví v nedostatku solventních kupců, ale v nouzi o dobré knihy. Věděl jsem také, jak se dobrá povídka či román rychle prosadí – už mé humoresky z krušnohorských vsí mi nakladatelé a vydavatelé časopisů přímo trhali z rukou a což teprve má cestovní vyprávění! V malém provinčním prostředí – a pan Pospíšil vydával hlavně knihy české – to muselo být ještě nesrovnatelně horší. „Ale nějaký dobrý román, ten abych pohledal, podívejte se, co se chystám vydat“ – a vytáhl ze zásuvky obsáhlý rukopis. Jaké bylo moje překvapení, když jsem uviděl na místě autora mou starou známou paní Barbaru. Román se jmenoval „Stařena“. „Je to takové pochmurné, drastické, na mou věru nevím. Náš čtenář by chtěl spíše něco idylického, co by jej pohladilo po duši a vykouzlilo v ní harmonii. Vždyť starostí a trápení má každý z nás dost. Už jsem to inzeroval i v novinách, ale přišlo jen dvaadvacet subskripcí, je to bída. Představte si, Herr

Karl, že dva kusy si objednali až z jenerálního štábu z Cařihradu! Co s tím ti pohani budou dělat, Bůh sud', i v německé objednávce nadělali spoustu chyb. Ale zákazník je zákazník, Čech nebo machometán.“ Musím říci, že mé zvědavosti, napjaté k prasknutí, přišlo neobyčejně vhod, že právě dorazil špeditér s nákladem tiskařského papíru a můj hostitel musel na chvíli odejít. Nahlédl jsem do rukopisu a za chvíli bylo vše jasné. Celá ta psaná historie nevalné kvality měla jediný účel – první písmena všech vět dávala dohromady podrobnou zprávu o rakouském pohraničním opevnění v oblasti Banátu! Překvapila mne odborná znalost té dábelské ženy o věcech, které v tomto rozsahu znalo jen pár důstojníků rakouského štábu. Byla snad milenkou některého z nich? Či pohraniční pevnosti sama obhlédla při cestách do Uher, kam byl její muž kdysi přidělen? Bylo třeba jednat rychle – tyhle informace se do rukou Fuáda Paši, bezohledného válečného štváče a člověka bez všech skrupulí, nikdy nesmějí dostat. To věřím, že se o ně zajímal a vyslal nejlepšího ze svých lidí až daleko za hranice říše! Když se po chvíli Pospíšil vrátil, měl jsem už plán rozmyšlený. „Co kdybych se, pane Pospíšile, na ten rukopis tak trošku podíval nebo, lépe řečeno, kdybych pro vás a zcela zadarmo, napsal tu knihu znovu – trochu se vyznám i v české stylistice.“ „To byste byl opravdu ochoten, vy, jeden z nejproslulejších evropských autorů?!“ „Inu nepřehánějte, pár knih mi, pravda, vyšlo, ale tohle by bylo tak spíš pro radost a ze staré známosti. Potřeboval bych jen na čtyři neděle, než odjede moje loď, střechu nad hlavou a píci pro svého koně.“ „Ale s největší radostí, mám v Kostomlatech bohatou tetu, na jejím statku se budete cítit jako doma, i krabici nejlepších ‚havan‘ vám přibalím.“

S chutí jsem se pustit do díla. Teta byla nerudná a mlčenlivá a v mé práci mě vůbec nerušila – mohl jsem

dát svým myšlenkám volnost. Rozpomněl jsem se na svou babičku Johannu Christianu Kretschmarovou, dobrou vílu mého bědného dětství, která svými pohádkami a vyprávěními zkrášlila léta temnoty, z nichž mne osvobodil až lékařský um. Rád jsem se v myšlenkách vrátil a plody svého snění vtělil do úsměvné knížky, již jsem pro zdejšího čtenáře zasadil do českého prostředí na úpatí Krkonoš (Riesengebirge). Pospíšil byl nadšen a přímo mi vnucoval honorář. „Jen jej pěkně vyplatte paní Barbaře,“ řekl jsem, „a o mně ani muk!“ Spiklecky na mne mrkl a usmál se.

A na samém konci stálo:

U příležitosti mého odjezdu pořádal vůdce Čechů František Palacký (Franz Palatzky) domácí slavnost a ples na rozloučenou. Sešla se tam všechna městská honorace i pražský policejní prezident a můj dlouholetý přítel, rytíř Leopold von Sacher-Masoch, jemuž jsem kdysi pomáhal potlačit jakési povstání v Haliči. Přivedl s sebou i svou okouzující manželku a malého synka, který se však ve společnosti zřejmě nudil a neuvěřitelně zlobil, jako by si koledoval o výprask. „Jen počkej doma!“ sykl jeho přísný, ale vždycky korektní a spravedlivý otec a začal se věnovat ostatním hostům. Jaká devótnost, jak se tito příslušníci malého a po staletí ujařmeného národu třeli o jakýkoli zdroj moci, jaké podlézání každému, kdo projeví jen trochu mužného odhodlání... Jako Bulhaři ve východní Rumelii, jen jsou to větší čtenáři knih. „Čech je buď slouha, nebo hulvát,“ řekl mi šeptem. I manželé Němcovi nakonec dorazili – s Josefem jsme si slíbili, že jednou, až budu mít víc času, uděláme společně neplechám v Českém lese (Böhmerwald – Němci, jak známo, nerozlišují Šumavu a Český

les jako zvláštní pohoří) přítrž. Jeho žena mne přímo propalovala pohledem. Přijímala od ostatních hostů gratulace k své „Babičce“, i rytíř Sacher-Masoch, je muž cenzura dílo dodala v pěkném překladu, byl nadšen. Když mne pak potkala o samotě u stolečku s lahůdkami, zasípěla jako zmije: „Jen počkej, on ti to Fuád Paša spočítá... Všichni mi zobali z ruky... Jurenka, Helcelet, Lambl, Nebeský, mé matce i kníže Metternich... Jen ty jsi odolal a za to budeš pykat.“ Usmál jsem se co možno nejzdvořileji a řekl: „Nu, ať mne hledá, ale na arizonských pláních se přehlédne i stádo bizonů, neřku-li jeden německý literát... To vy se, paní, mějte na pozoru.“ O pomalu působících jedech, s nimiž můj protihráč rád operoval, jsem raději pomlčel. Na co poodhalovat hanebníkům osudovou roušku. Můj parník v Hamburku ostatně pomalu roztápěl kotle a já byl myšlenkami už kdesi v rejdě Nového Yorku...

Našemu hrdinovi se udělalo nevolno a podle známé zásady lidového léčitelství „čím ses pokazil, tím se také uzdrav,“ sáhl nikoli po alkoholu, ale po další knize. Už raději ne do mayovské poličky, ale mezi jinou pokleslou literaturu – paní Jakesch ani jinou neměla. Vyndal román německého brakového autora Konsalika *Die Bluthochzeit zu Prag* – Krvavá svatba v Praze. Ne, nebudeme tu z něho citovat: jako „krvavou svatbu“ označuje německá tradice takové řešení milostné zápletky, kdy oba milenci umírají, buď vlastní rukou, nebo ubiti jinými. Potom už další milostné problémy nevyvstávají. Milostný krvák se odehrával v roce 1968 a bylo patrné, že autor kvůli autentičnosti vážil do Prahy i cestu, byť se prošel asi jen po Staroměstském rynku a okolí – třeba zoologickou zahradu, kde se část děje odbývá, už spatřil jenom okem